

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 4715/2020
17.06.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Слађане Накић Момировић, председника већа, Добриле Страјина и Марине Милановић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Никола Тадић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Суботици, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 586/20 од 10.07.2020. године, у седници одржаној 17.06.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 586/20 од 10.07.2020. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Суботици П 64/19 од 06.12.2015. године, исправљене решењем истог суда П 64/19 од 03.02.2020. године, усвојен је захтев тужиоца у непресуђеном делу и обавезана је тужена да тужиоцу исплати 10.389.395,00 динара на име накнаде материјалне штете на име разлике зараде пре и после штетног догађаја, износ од 2.241.971,80 динара на име губитка пензије за период посебног пензијског стажа и износ од 19.839.006,00 динара на име разлике у висини пензије коју би остваривао као војно лице да није било штетног догађаја и пензије коју је остварио, са законском затезном каматом почев од 06.12.2019. године, као дана пресуђења па до исплате и обавезана је тужена да тужиоцу на име трошкова поступка плати 344.057,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 586/20 од 10.07.2020. године, након одржане расправе, жалба тужиоца је одбачена као недозвољена, жалба тужене делимично усвојена, делимично одбијена и првостепена пресуда преиначена тако што је одбијен захтев тужиоца преко износа од 2.723.139,84 динара до првостепеном пресудом досуђеног износа од 10.389.395,00 динара на име накнаде материјалне штете на име разлике зараде пре и после штетног догађаја, преко износа од 10.017.606,98 динара па до првостепеном пресудом досуђеног износа од 19.839.006,00 динара на име накнаде материјалне штете на име разлике у висини пензије коју би тужилац остваривао као војно лице да није било штетног догађаја и пензије коју је остварио, као

и захтев за досуђење износа од 2.241.971,80 динара на име губитка пензије за период посебног пензијског стажа, све са потраживаном законском затезном каматом почев од пресуђења до исплате, а тужиоцу досуђени износ трошкова првостепеног поступка снижен на износ од 94.500,00 динара, док је у преосталом непреиначеном делу потврђена и одбијен захтев тужиоца и тужене за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао правилност другостепене одлуке на основу члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 87/18) и утврдио да ревизија није основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка прописана чланом 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је рехабилитовано лице на основу правноснажног решења Вишег суда у Суботици Рех 27/13 од 15.07.2013. године. Наведеним решењем је утврђено да су пресуда Војног суда у Скопљу бр. ../52 од 11.12.1952. године, којом је тужилац оглашен кривим за кривично дело контрареволуционарног напада на државно и друштвено уређење ФНРЈ из члана 100. КЗ и осуђен на казну строгог затвора у трајању од пет година и на једну годину ограничења грађанских права, као и пресуда Врховног војног суда у Београду бр. ../53 од 25.03.1953. године, којом је преиначена првостепена пресуда у погледу правне квалификације кривичног дела у кривично дело непријатељске пропаганде из члана 118. став 1. КЗ, ништаве од њиховог доношења и да су ништаве њихове правне последице.

Тужилац је рођен 1932. године у ..., био је професионално војно лице на служби у ЈНА у периоду од 01.09.1949. до 15.08.1952. године са чином потпоручника, а служио је у ВП .. у Македонији. Након хапшења боравио је у више затворских установа почев од Куманова, Скопља за време трајања суђења, Београда, па после завршетка суђења у логору у Билећи и коначно на Голом отоку. Решењем ДСУП ФНРЈ 21637/55 од 24.11.1955. године тужилац је условно отпуштен са издржавања казне и пуштен на слободу 29.11.1955. године, када је напустио Голи оток. На издржавању казне затвора провео је 3 године, 3 месеца и 14 дана.

По изласку из затвора и повратку у ... тужилац се први пут запослио 01.06.1956. године у ... предузећу у ..., са средњом стручном спремом и обављао је послове књиговође у погону, где је радио до 09.03.1959. године. Овај посао је напустио, јер је имао мању плату од радника истог ранга за око 20%. Редовна плата за те послове била је око 11.500,00 тадашњих динара, а тужилац је добијао око 9.500,00 тадашњих динара. Након тога запослио се у ..., где је обављао послове у рачуноводству краће време, а затим послове секретара предузећа. У рачуноводству је имао плату око 13.000,00 до 14.000,00 тадашњих динара, а као секретар још 1.000,00 динара више. Као секретар обављао је административне послове. У ... је радио од 10.03.1959. године до 30.09.1964. године. Након што је у ... добио отказ, запослио се у Комбинату „ББ“ где је радио од 04.11.1964. до 31.01.1973. године и обављао послове књиговође у једној од управа тог

предузећа. Зарада му је била око 17.000,00 динара. Након тога, запослио се у пословници НИП „ВВ“ у ..., где је радио од 01.02.1973. године до остваривања права на пензију 22.05.1984. године. У овом предузећу обављао је послове у књиговодству и дистрибуцији Док је био на служби у војсци тужилац је радио као везиста у звању потпоручника и тадашња зарада за три године колико је био на служби није се мењала и износила је 3.975,00 тадашњих динара. Тужилац је након гимназије 1947. године завршио официрску школу 1949. године. Након што му је престала служба у војсци није могао да се запосли без неке стручне школе, због чега је завршио средњу економску школу и стекао звање економског техничара.

Решењем Службе СИЗ ПИОР Војводине од 24.10.1984. године тужиоцу је по основу губитка радне способности утврђено право на инвалидску пензију почев од 22.05.1984. године у висини од 11.710,04 динара, с тим што му се почев од 01.07.1984. године пензија повећала за 14% и 5% и износи 14.016,91 динар месечно. Укупно признат пензијски стаж по решењу износио је 30 година 9 месеци и 19 дана. У образложењу овог решења наведено је да је инвалидност проузрокована болешћу. Решењем Републичког фонда ПИО, Покрајинског фонда, Филијала Суботица од 06.07.2015. године тужиоцу, као рехабилитованом лицу, на основу члана 20, 22. и 23. Закона о рехабилитацији признат је за време лишења слободe посебан пензијски стаж у двоструком трајању од шест година и седам месеци и време незапослености по престанку лишења слободe, као посебан пензијски стаж у ефективном трајању од шест месеци и један дан, што укупно износи 7 година 1 месец и 1 дан. Овим решењем тужиоцу није признато право на месечну новчану накнаду (посебан додатак) уз образложење да тужилац не испуњава услове прописане чланом 23. Закона о рехабилитацији за признавање права на месечну новчану накнаду (посебан додатак) у висини од 50% од просечне месечне плате у Републици Србији у претходној години.

Првостепени суд је оценом налаза и мишљења судског вештака економско-финансијске струке утврдио да разлика зараде пре и после штетног догађаја износи 10.389.395,00 динара, да губитак пензије за период посебног пензијског стажа износи 2.241.971,80 и да је разлика у висини пензије коју би тужилац остваривао као војно лице да није било штетног догађаја и пензије коју је остваривао износи 19.839.006,00 динара.

Тужиоцу је у овом поступку правноснажном пресудом на име рехабилитационог обештећења досуђен укупан износ од 3.000.000,00 динара на име накнаде нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободe, повреде части, угледа и права личности, износ од 1.988.512,80 динара на име накнаде материјалне штете због изгубљене зараде за период лишења слободe и износ од 291.974,10 динара на име накнаде материјалне штете на име изгубљене зараде за време незапослености у периоду од 29.11.1955. до 01.06.1956. године.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је усвојио захтев тужиоца за рехабилитационо обештећење на име накнаде материјалне штете.

Другостепени суд је након одржане расправе делимично потврдио, а делимично преиначио првостепену пресуду, прихватајући налаз и мишљење судског вештака економско-финансијске струке у погледу методологије обрачуна разлике зараде и разлике у висини пензије које би тужилац остваривао као војно лице да није било штетног догађаја и зараде и пензије коју је остварио, али не и у погледу података

који су коришћени приликом обрачуна, које податке је другостепени суд прибавио са интернет сајта „инфоплате.рс“, са ког сајта је и судски вештак користио податке. Другостепени суд је оценио да је погрешно судски вештак за обрачун зараде упоредног радника применио зараду административног радника – референта који послови спадају у категорију администрације и то најниже плаћену, уместо просечну зараду и зараду упоредног радника књиговође које послове је тужилац и обављао са средњом стручном спремом, због чега је приликом обрачуна користио податке о просечној заради за послове књиговође са интернет сајта „инфоплате.рс“, а као основ за обрачун узео је просечну зараду књиговође, као упоредног радника. Другостепени суд је сматрао да се код обрачуна не може прихватити висина пензије потпоручника Војске у износу од 66.698,00 динара, односно да је иста једнака висини зараде потпоручника војске за децембар 2019. године, јер се судски вештак погрешно позвао на одредбу члана 191. Закона о Војсци Србије, којом је прописано да до доношења прописа о пензијском и инвалидском осигурању војних осигураника, пензијски основ за обрачун висине војне пензије војном осигуранику коме престане служба са правом на пензију по ступању овог Закона на снагу, чини месечни износ плате без пореза и доприноса за пуно радно време која војном осигуранику припада у месецу у ком му престаје служба, јер је наведеном одредбом утврђен само пензијски основ за обрачун висине пензије. Стога је другостепени суд пошао од тога да сходно члану 42. став 1. тачка 6. Закона о пензијском и инвалидском осигурању професионална војна лица спадају у посебну категорију осигураника и да им се старосна и инвалидска пензија одређује сагласно одредбама члана 79. и 231. Закона о пензијском и инвалидском осигурању. Према члану 231. Закона о пензијском и инвалидском осигурању, уколико је то за осигураника повољније старосна односно инвалидска пензија се за ове категорије осигураника одређује од пензијског основа који представља његов просечни месечни износ зараде односно накнаде зараде, с тим што не може износити више од 85% од пензијског основа (зараде потпоручника). Полазећи од напред наведеног, а код утврђеног да је према подацима зарада потпоручника у Војсци Србије за децембар 2019. године износила 66.698,00 динара односно 379,00 динара по радном сату (у односу на месечни фонд радних сати који за децембар 2019. године износи 176 сати), да је према подацима са интернет сајта „инфоплате.рс“ у категорији економије, финансије, рачуноводство, најнижа зарада за послове књиговође износила 38.960,00 динара, а највиша 80.522,00 динара, а да је просечна зарада за ове послове износила 59.741,00 динар, односно 339,43 динара по радном сату (по фонду радних сати за децембар 2019. године од 176 сати), другостепени суд је примењујући методологију коју је применио и судски вештак утврдио да укупна разлика зараде (између зараде потпоручника војске и просечне зараде књиговође за децембар 2019. године) обрачуната за период од првог запослења тужиоца након штетног догађаја 01.06.1956. године до остваривања права на инвалидску пензију 22.05.1984. године износи 2.723.139,84 динара и да укупна разлика пензија (између пензије потпоручника војске и пензије тужиоца за децембар 2019. године) обрачуната за период од 22.05.1984. године до дана подношења тужбе износи 10.017.606,98 динара.

По оцени Врховног касационог суда другостепени суд је на утврђено чињенично стање правилно применио материјално право када је одбио, као неоснован захтев тужиоца за накнаду материјалне штете на име разлике зараде преко износа од 2.723.139,84 динара до износа од 10.389.395,00 динара, на име накнаде материјалне штете на име разлике у висини пензије коју би тужилац остваривао као војно лице да није било штетног догађаја и пензије коју је остварио преко износа од 10.017.606,98 динара до траженог износа од 19.839.006,00 динара, као и захтев тужиоца за исплату

износа од 2.241.971,80 динара на име губитка пензије за период посебног пензијског стажа, са којих разлога наводи ревизије о погрешној примени материјалног права нису основани.

Према члану 26. став 1. Закона о рехабилитацији („Службени гласник РС“, бр. 92/2011) рехабилитовано лице има право на обештећење за материјалну штету насталу због повреде права и слобода, у складу са законом којим се уређују облигациони односи. Када се има у виду утврђено чињенично стање, да је тужилац пре него што је лишен слободe био професионално војно лице на служби у ЈНА са чином потпоручника, да се по изласку из затвора и враћању у ... први пут запослио 01.06.1956. године и радио код више послодаваца до остваривања права на инвалидску пензију почев од 22.05.1984. године, као и послове које је обављао, то је тужиоцу правилно одмерена висина накнаде материјалне штете применом члан 154, 155, 185. и 189. Закона о облигационим односима. Висина материјалне штете је правилно утврђена у виду измакле користи сходно примањима официрског чина потпоручника у време пресуђења, а без узимања у обзир могућности напредовања, јер напредовање у каријери није могло бити учињено извесним. Висина зараде и пензије коју би тужилац остваривао да није био осуђен правилно је утврђена као висина која се основано могла очекивати према редовном току ствари. Супротно наводима ревизије правилно је другостепени суд прихватио налаз и мишљење судског вештака економско-финансијске струке у погледу методологије обрачуна разлике зараде и пензије коју би тужилац остваривао као војно лице да није било штетног догађаја и које је остваривао, али не и у погледу података који су коришћени приликом обрачуна, које податке је другостепени суд прибавио са интернет сајта „инфоплате.рс“, са ког сајта је и судски вештак користио податке правилно их ценећи.

Право на редован пензијски стаж као услов за остваривање пензије тужилац је стекао запошљавањем, што је у конкретном случају наступило 01.06.1956. године. Међутим, право на посебан пензијски стаж, а евентуално и на посебну новчану накнаду, може да се оствари под условима из чл. 22. и 23. Закона о рехабилитацији. Тужиоцу је као рехабилитованом лицу у смислу члана 22. став 1. Закона о рехабилитацији признато време лишења слободe као посебан пензијски стаж у двоструком трајању. То право остварује се у посебном поступку пред надлежним фондом у складу са прописима о пензијском и инвалидском осигурању. С тим у вези, под условима из члана 23. Закона о рехабилитацији остварује се и право на евентуалну месечну новчану накнаду (посебан додатак), те је стога правилна одлука другостепеног суда којом је одбио као неоснован захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужена да му исплати износ од 2.241.971,80 динара на име губитка пензије за период посебног пензијског стажа.

Наводима ревизије није доведена у сумњу примена материјалног права, наводе ревизије Врховни касациони суд је ценио, али како нису од значаја за доношење другачије одлуке у овој правној ствари, то их сходно овлашћењу из члана 414. и члана 396. став 1. у вези члана 419. ЗПП није посебно образлагао.

Супротно наводима ревизије правилна је одлука другостепеног суда којом је одбачена, као недозвољена жалба тужиоца, с обзиром да је првостепени суд у целости усвојио захтев тужиоца.

Са напред наведених разлога, на основу члана 414. став 1. ЗПП одлучено је као у изреци.

**Председник већа – судија
Слађана Накић Момировић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић